

5. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

*Т. І. Бережна,
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті досліджено питання формування здоров'язбережувального середовища у загальноосвітньому навчальному закладі. Розглянуто комплекс заходів у навчальному закладі, які необхідні для створення комфортних умов самореалізації і розвитку учасників навчально-виховного процесу.

Ключові слова: здоров'язбережувальне середовище, здоров'язбереження, здоров'язбережувальні технології, особистість, молодший підліток.

Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді.

У статті 5 Закону України “Про загальну середню освіту” поставлено завдання “виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного, психічного здоров'я учнів. Крім того, у 22-й статті „Охорона та зміцнення здоров'я учнів (вихованців) зазначено, що “загальноосвітній навчальний заклад забезпечує безпечні та нешкідливі умови навчання, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я, формує гігієнічні навички та засади здорового способу життя”.

Разом із тим Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затвердженою Указом Президента України від 25 червня 2013 р. № 344, одним із пріоритетів розвитку освіти визначено формування здоров'язбережувального середовища для розвитку здорової дитини.

Результати різноманітних досліджень дають змогу стверджувати, що традиційна система освіти більшою мірою орієнтована на здобуття знань та інформації, але недостатньою мірою – на формування здоров'язбережувального середовища, практичне засвоєння правил позитивних відносин у дитячому колективі, осмислення вибору власної здоров'язбережувальної поведінки та інше. Це ставить перед педагогічним колективом загальноосвітньої школи завдання зі створення таких умов навчання і виховання учнів, які б сприяли формуванню гармонійно розвиненої, фізично досконалої особистості з відповідальним ставленням до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Отже, вирішення проблеми збереження здоров'я дітей та учнівської молоді потребує особливої уваги педагогів, медиків, батьків, представників громадськості. Але найбільша відповідальність в оздоровчій діяльності відводиться освітній системі, яка має всі можливості для того, щоб зробити навчально-виховний процес здоров'язбережувальним.

Дослідник Н. Міллер вважає, що здоров'язбережувальне освітнє середовище – це сукупність антропогенних, природних, культурних факторів, які сприяють задоволенню людиною власних потреб, здібностей, можливостей

збереження здоров'я та впровадженню здоров'язбережувального навчання як процесу взаємодії учнів і вчителя, результатом якого є засвоєння знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності, системи цінностей і збереження здоров'я учасників освітнього процесу [3, с. 18].

Сьогодні навчальні заклади реалізують ідею та місію Шкіл сприяння здоров'ю в регіонах, поширюють інформацію про цінності здорового способу життя, створюючи навколо себе середовище, сприятливе для здоров'я.

У загальноосвітніх навчальних закладах України впроваджуються здоров'язбережувальні педагогічні технології навчання і виховання, проводиться активний пошук універсальної моделі системи освітньої і профілактичної роботи з формування у дітей та учнівської молоді, їхніх батьків і вчителів позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, ставлення до власного здоров'я як до найвищої соціальної цінності.

Практика роботи навчальних закладів Шкіл сприяння здоров'ю доводить, що формувати здоров'язбережувальне середовище загальноосвітнього навчального закладу необхідно розпочинати з аналізу рівнів фізичного розвитку й фізичної підготовленості учнів; показників фізичного здоров'я; упровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій; проведення різноманітних форм і методів роботи зі збереження й зміцнення здоров'я учнів, формування у них здорового способу життя; створення сприятливого психологічного клімату у школі; проведення санітарно-гігієнічної роботи; організації оздоровлення, режиму праці й відпочинку, соціального захисту дітей та медичного обслуговування.

Також необхідно додати: аналіз інфраструктури загальноосвітнього навчального закладу, його навчальне, навчально-методичне та кадрове забезпечення, що дає можливість визначити умови для організації здоров'язбережувальної діяльності навчального закладу.

У контексті зміцнення здоров'я особливе місце посідають здоров'язбережувальні педагогічні технології, до яких належать усі педагогічні технології, які не шкодять здоров'ю і виховують культуру здоров'я.

Серед здоров'язбережувальних технологій, що традиційно використовуються у системі загальноосвітніх навчальних закладів, ми вирізняємо п'ять основних типів: медико-гігієнічні, фізкультурно-оздоровчі, еколого-рекреаційні, здоров'язбережувальні педагогічні технології (технології навчання здоров'я; технології виховання культури здоров'я) [2, с. 87].

Провідна роль у реалізації здоров'язбереження учнів належить вчителю. В. О. Сухомлинський писав "Учитель повинен знати і відчувати, що на його совісті – доля кожної дитини, що від його духовної культури та ідейного багатства залежить розум, здоров'я, щастя людини, яку виховує школа" [7].

Тому більше уваги потрібно звертати на підвищення компетентності педагогічного колективу, підготовку вчителів до інноваційної діяльності, упровадження в навчально-виховний процес здоров'язбережувальних педагогічних технологій.

Тільки в тісній співпраці з учнями, батьками, медичними працівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, усіма тими, хто

зацікавлений у збереженні і зміцненні здоров'я дітей, педагоги спроможні сформувати здоров'язбережувальне середовище у загальноосвітньому навчальному закладі.

Поглиблена робота з цього питання дасть позитивні результати, а саме:

- на рівні учнів: сформованість позитивної мотивації на здоровий спосіб життя та культуру здоров'я у дітей та учнівської молоді, прагнення до саморозвитку й самовдосконалення;
- на рівні сім'ї: участь у формуванні здоров'язбережувального середовища, реалізація ідеї “здорова дитина – здорова родина – здорова нація – успішна держава”;
- на рівні класу: підвищення рівня згуртованості колективу, доброзичливі стосунки, емоційна єдність “один за всіх, і всі за одного”, участь в оздоровчій діяльності, повага до думки один одного;
- на рівні школи: формування здоров'язбережувального середовища у навчальному закладі, підвищення якості надання освітніх послуг;
- на рівні країни: сформується та апробується модель здоров'язбережувального середовища, що може бути використана в мережі Шкіл сприяння здоров'ю.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн. І: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : наук. вид. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. Ващенко О. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи / О. Ващенко, С. Свириденко // Початкова освіта. – 2005. – № 46 (334). – С. 2– 4.
3. Міллер Н. Д. Здоровьесберегающее обучение детей санаторных классов общеобразовательной школы : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования” / Н. Д. Миллер. – Новокузнецк, 2006.
4. Сироватко О. Підходи до формування здоров'язберігаючого середовища в закладі освіти / О. Сироватко // Директор школи. – 2009. – № 38.
5. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н. К. Смирнов. – 2-е изд. – М. : АРКТИ, 2006. – 320 с.
6. Сомов Д. С. Теория и методология реализации здоровьесбережения в условиях современного ВУЗа : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования” / Д. С. Сомов. – Ставрополь, 2007. – 42 с.
7. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра / В. О. Сухомлинський // Твори : у 5 т. Т.1. – С. 209– 396.
8. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М. : Смысл, 2001. – с. 14.

М. В. Бурдаш,
м. Хмельницький

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У доповіді розглянуто проблеми формування економічних знань студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу

Ключові слова: економічні знання, дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, навчальний процес.